ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

FEVZİ BUDAK BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : **2023/4554**
Karar Tarihi : **17/6/2026**

Başkan : İrfan FİDAN
Üyeler : Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Leyla Nur ODUNCU
Başvurucu : Fevzi BUDAK
Vekili : Av. Mehmet Fatih KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, itiraz kanun yolu incelemesine tabi bir kararın kesin olarak verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru konusu olayın gerçekleştiği tarihte tescil kayıtlarına göre başvurucu adına kayıtlı çekici cinsi araç yolda seyir hâlinde olduğu sırada rutin trafik kontrolü yapan görevliler tarafından durdurulmuştur.

3. 29/1/2022 tarihli trafik idari para cezası karar tutanağında (tutanak) söz konusu aracın azami yüklü ağırlığını ve izin verilen azami yüklü ağırlığını aştığı, 15.350 kg fazla yükünün olduğu tespitine yer verilmiştir. Bu tespit doğrultusunda başvurucu hakkında 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 65. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca belirlenen 20.072 TL idari para cezası verilmiştir.

4. Başvurucu, idari para cezasına karşı Sivas 1. Sulh Ceza Hâkimliğine başvuruda bulunmuştur. Sivas 1. Sulh Ceza Hâkimliği itiraza bakma yetkisinin kabahatin işlendiği yer mahkemesine ait olduğu gerekçesi ile yetkisizliğine, dosyanın yetkili ve görevli mahkeme olduğu değerlendirilen Erzincan Sulh Ceza Hâkimliğine (Hakimlik) gönderilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu; itiraz dilekçesinde azami yüklü ağırlığının ve izin verilen azami yüklü ağırlığının aşıldığından bahisle idari para cezası verildiği, bu kapsamda yüksek tonaj cezasına ilişkin kantar kayıtlarının getirilmesi gerektiği, idari para cezası miktarının mevzuatta belirtilen oranlardan çok yüksek belirlendiği hususlarına dayanmıştır.

6. Hâkimlik 24/8/2022 tarihli ve 2022/1474 D.İş sayılı kararıyla başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir. Ret kararında, yapılan denetimlerde aracın taşıdığı yük miktarının elektronik tartım neticesinde %3,75+500 kg'lık tolerans da dâhil azami yüklü ağırlığını geçtiğinin ve 15.350 kg fazla yükünün olduğunun tespit edildiği, başvurucunun haklı ve geçerli bir mazeretinin olmadığı, başvurucunun isnat edilen kabahati işlediği, idari yaptırımın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesine dayanmıştır. Başvurunun reddinin kesin olduğuna ilişkin kararda yer alan ifade şöyledir:

> *"evrak üzerinden yapılan inceleme sonucunda 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 28/10 hükmü gereğince idari para cezasının 3.000 TL altında bir meblağ teşkil etmesi dolayısıyla miktar itibari ile KESİN olarak karar verildi."*

7. Başvurucu, anılan karara karşı diğerlerinin yanında itirazının idari para cezası miktarı 20.072 TL olmasına rağmen 3.000 TL'nin altında olduğu ifade edilerek hatalı şekilde kesin nitelikte reddedildiğini dile getirmiş; Tunceli Sulh Ceza Hâkimliğine itirazda bulunmuştur.

8. Tunceli Sulh Ceza Hâkimliği, kesin olarak verilen karara karşı itiraz yolu kapalı olduğu gerekçesi ile başvurucunun itirazı hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

9. Anılan kararın 7/1/2023 tarihinde mevzuat gereği okunmuş sayılması üzerine başvurucu vekili 12/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Adli yardım talebinin kabulüne ve bu kapsamda başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, uyuşmazlığın esasına ilişkin olarak Hâkimlik tarafından verilen başvurunun reddine dair kararın kesin nitelikte olması ve kendisine itiraz kanun yoluna başvurma imkânı tanınmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin adil yargılanma hakkına yönelik kararlarına atıfta bulunularak mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca görüşte, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğünün yazısı ve ekleri sunulmuştur. Sunulan belgede somut uyuşmazlığa ilişkin süreç aktarılarak meri mevzuat hükümleri uyarınca idari para cezası miktarının, muhatabının hukuka uygun tespit edildiği belirtilmiştir. Yazı ekinde somut başvurunun konusuna ilişkin idari yaptırım aşaması ile yukarıda anılan yargılama aşamasına ilişkin evraklar sunulmuştur.

13. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Başvurucu, kararın kesin olmadığı iddiasını öncelikle itiraz mercii önünde dile getirmiştir. Somut olayda üst kanun yollarına başvurma konusunda tartışmalı bir durum olduğu zira kanun yoluna başvurma konusunda miktar yönünden açık hüküm bulunmakla birlikte sehven kesin nitelikte karar verildiği, başvurucunun aleyhine düzenlenen idari para cezası miktarının mevzuatta yer alan hükümdeki kesinlik sınırı ile kıyaslandığında idari para cezası miktarının kesinlik sınırının üzerinde olduğunun açıkça anlaşıldığı görüldüğünden bu kapsamda başvurucunun karara karşı itiraz yolunu işletmesinde haklı beklentisinin bulunduğunun kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla bu haklı beklenti ile tüketilen kanun yolu başvurusu somut olayın şartlarında başvurucunun bireysel başvurunun süresinde yapılmadığı sonucunu doğurmayacaktır.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *"...ile adil yargılanma"* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

18. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen* [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

19. Öte yandan mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (*Ali Atlı* [1. B.], B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49). Bu hak, suç isnadına ilişkin uyuşmazlıklarda da uygulanabilir niteliktedir. Bu bağlamda mahkemeye erişim hakkı, hakkında suç isnadı bulunan bir kimseye, bu isnatla ilgili olarak bir mahkeme tarafından bu isnadın yerinde olduğu ya da olmadığı yönünde bir karar verilmesini isteme, itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmışsa anılan yollara başvurma hakkını da içerir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Hasan İşten* [2. B.], B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 36).

20. Somut olayda idari yaptırım kararına yapılan itirazın reddine ilişkin 24/8/2022 tarihli kararın kesin olarak verilmesi (bkz. § 6) nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu kabul edilmelidir.

21. Söz konusu müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları sağlamadığı müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle öncelikle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının

bulunup bulunmadığının incelenmesi gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Yiğit Beton Hafriyat Otomotiv İnşaat Nakliye Turizm Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.*[2. B.], B. No: 2019/9215, 14/9/2021, § 36).

22. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (*Tahsin Erdoğan* [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

23. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (*Ali Hıdır Akyol ve diğerleri* [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56).

24. Somut olayda Tunceli Sulh Ceza Hâkimliği, başvurunun reddine dair kararını 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 271. maddesinin *"Merciin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ancak ilk defa merci tarafından verilen tutuklama kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir."* şeklinde düzenlenen (4) numaralı fıkrasına istinaden kesin olarak vermiştir.

25. 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun *"Genel kanun niteliği"* başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki *"İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, ... uygulanır."* hükmü uyarınca aynıksı bir düzenleme bulunmadığı sürece idari yaptırım kararlarına karşı 5326 sayılı Kanun'da düzenlenen başvuru ve kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanacaktır. Söz konusu Kanun'un *"Başvurunun incelenmesi"* başlıklı 28. maddesinin (10) numaralı fıkrası gereğince *"Üçbin Türk Lirası dahil idarî para cezalarına karşı başvuru üzerine verilen kararlar kesindir."* Aynı Kanun'un *"İtiraz yolu"* başlıklı 29. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre ise *"Mahkemenin verdiği son karara karşı, Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraz edilebilir."* Dolayısıyla 5326 sayılı Kanun'da 3.000 Türk lirasını aşan idari para cezalarına karşı başvuru üzerine verilen kararlar için itiraz kanun yolunun öngörüldüğü anlaşılmaktadır (Kanun yararına bozma istemleri hakkında verilen kararlardaki benzer yönde tespitler için bkz. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 10/3/2025 tarihli ve E.2023/17423, K.2025/3508 sayılı; 20/2/2014 tarihli ve E.2013/20783, K.2014/2165 sayılı; 4/2/2025 tarihli ve E.2023/5481, K.2025/1506 sayılı; 10/6/2024 tarihli ve E.2022/12190, K.2024/6289 sayılı kararları).

26. Somut olayda Hâkimliğin uyuşmazlığın esasına ilişkin olarak verdiği ilk karar 24/8/2022 tarihli başvurunun reddine dairdir. Anılan karara konu idari para cezası miktarının kesinlik sınırının üzerinde (20.072 TL) olduğu dikkate alındığında 5326 sayılı Kanun'un 29. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca itiraz kanun yolu açık olarak verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak Hâkimlik yukarıda ifade edilen açık hükümlere aykırı şekilde başvurunun reddine dair kararını kesin olarak vererek başvurucunun kanunda öngörülen itiraz kanun yolunu kullanmasına imkân tanımamıştır. Bu durumda Hâkimliğin idari yaptırımın iptal edilmesi talebiyle yapılan başvuruyu itiraz kanun yolu kapalı olacak şekilde kesin olarak reddetmesinin kanuni dayanağının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ile maddi ve manevi tazminat talep etmiştir.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Tunceli Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2022/1340) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 17/6/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.